

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Божидар Ангелов

на материалите на доц. д-р Светозара Халачева, представени за участие в конкурс за академична длъжност „професор“ по професионално направление 1.3. „Педагогика на обучението по...“ (Методика на обучението по чужд език-български),

обявен в „Държавен вестник“, бр. 24 от 16.03.2018 г.

Светозара Халачева е единственият кандидат в конкурса. Тя е завършила специалност „Българска филология“ във ВТУ „Св.св.Кирил и Методий“, след което е назначена за асистент по български език в ДЕО-ИЧС при СУ „Св. Климент Охридски“ през 1984 г. Зачислена е на свободна докторантура и защитава дисертационен труд през 1991 г. През 2005 г. е избрана за доцент по съвременен български език към катедра „Български език“ в Департамента за езиково обучение. Два мандата е ръководител на Центъра за изучаване на чужди езици /ЦИЧЕ/ в ДЕО, а от 2016г. – директор на Департамента.

Под ръководството на доц. Халачева в ЦИЧЕ се въвеждат най-новите учебни системи по английски, немски и испански език и започва активна работа по създаване на нови учебни тестове.

Като директор на ДЕО Светозара Халачева развива активна дейност по оптимизиране и модернизирание на обучението по български език чрез последователно въвеждане на електронни учебни ресурси в учебните

програми. Под нейно ръководство се осъществява и тестирането на знанията на ученици от български неделни училища в чужбина и чужди училища в България.

Кандидатката участва в конкурса с 20 статии , издадени след 2005 г., и една монография, издадена през 2018 г.

Основната част от представените трудове се отнасят до методиката на обучението по български език като чужд, в това число електронното и електронното дистанционно обучение. Особено след влизането на България в ЕС въпросът за популяризирането на езика ни, за обучението на чужденци и за тестиране на знанията им става особено актуален. В този смисъл изследванията на Халачева имат сериозна стойност не само за теорията, но и за практиката на обучението по български език като чужд. Един от най-важните въпроси, който трябва да бъде решен в тази посока, е въпросът за лексикално-граматическото съдържание по български език за всяко от нивата по Общата европейска езикова рамка. Халачева представя задълбочен анализ на този проблем в статиите „Лексикално-граматическо съдържание на нивата за владеене на български език като чужд” и „За нивата на езикова компетентност”. След като анализира спецификата на основните комуникативно-речеви умения за всяко ниво, авторката предлага стройна система на езиковия инвентар, необходим за овладяване на българския език от чужденци (нива А1, А2 и В1). Прави се и критичен преглед на отношението между обучението за създаване на рецептивни и на продуктивни умения за различните нива по ОЕЕР, като се предлага задълбочена обосновка на тезата, че в началните нива акцентът трябва да бъде върху продуктивните умения, а в по-високите нива- върху рецептивните.

Направените изводи дават възможност както за оптимизиране на практическото обучение по български език на чужденци, така и за създаване на нови учебници и учебни помагала за различните езикови нива.

Друга група изследвания на Халачева са насочени към конкретни методически проблеми на чуждоезиковото обучение: семантизация на лексиката, използване на автентични текстове, формиране на националнокултурни компетентности. Основните научни приноси в тази област са следните:

- като се изхожда от теорията за думата като сложен семантичен комплекс от варианти, се предлага конкретен модел на семантизация, който обхваща четири етапа за всеки лексико-семантичен вариант;

-прецизират се основните характеристики на текстовете, в това число и автентични, както и на езиковите задачи, свързани с националнокултурния и социокултурния аспект на езика, важен елемент в чуждоезиковото обучение след ниво А2.

Най-голям принос за развитието на методическата наука имат изследванията на Халачева, свързани с иновативните форми на чуждоезиково обучение: използването на електронни ресурси и въвеждане на дистанционно електронно обучение. В това отношение особена стойност има хабилитационният труд „Съвременни подходи при обучението по български език на чужденци и на българи в чужбина”, издаден от УИ „Св. Климент Охридски” през 2018г. Това е първото изследване в областта на методиката на обучение по български език като чужд, в което многостранно и задълбочено се анализират спецификите на традиционното и електронното обучение. Подробно се изясняват приликите и разликите в етапите на учебния процес, както и приложимостта на всяка от двете форми. Сериозният обем проучена методическа литература, богатият преподавателски опит на

Св. Халачева, критичният анализ на учебния процес при обучение по български език като чужд определят и дълбочината на направените изводи, свързани с:

- конкретизиране на познавателните умения по Блум (разбиране, прилагане, анализ и синтез) в обучението по български език като чужд;
- систематизация на основните типове лексикално-граматически задачи, свързани с формирането на всяко от посочените познавателни умения (за ниво А1 и А2 по ОЕЕР);
- систематизация на основните видове упражнения за формиране на всяко от четирите комуникативно-речеви умения: слушане, четене, говорене и писане (ниво А1 и А2);

Трудът има сериозен принос и за практиката на обучението по български език в т.нар. български неделни училища в чужбина.

Известно е, че от уч. 2017/2018г. в учебните програми по български език за обучението, организирано в чужбина, се включва нов модул „Български език като втори”, насочен към български ученици с нулеви или елементарни познания по български език. Липсата на методически материали сериозно затруднява учебния процес в чужбина. Изследването на Халачева запълва точно този празнина. В книгата се представят първите в нашата методическа литература системно изградени насоки за работа с новия модул. Предложени са конкретни модели за обучение, които успешно да синхронизират работата по езиковите категории от двата модула. Изследването има сериозен принос за методиката на чуждоезиковото обучение чрез анализа на възможни модели за работа по едни и същи езикови категории при обучението по езика като първи и като втори. Особено ценен е приносът на книгата и за практиката на обучението по български език в

чужбина чрез конкретните методически указания за работа с новите учебни програми.

Основно достойнство на всички представени научни трудове ва Св. Халачева е задълбоченият анализ, критична оценка и търсене на практическото приложение на направените заключения. Това превръща всяко от изследванията на Халачева в ценно методическо ръководство за процеса на обучение по български език като чужд.

Научните резултати от изследванията на Халачева намират своето практическо приложение и в представените за конкурса електронни материали за обучение по български език като чужд за академични цели, от една страна, и във видеоучебника „One to one with Bulgarian”, от друга. Електронните обучителни ресурси вече четвърта година са част от електронното обучение в ДЕО. Те се използват ежедневно и от десетки външни потребители от България и чужбина. Видеоучебникът е първият системно и професионално изграден учебник за самостоятелно изучаване на български език от чужденци. Основните му достойнства са:

- обяснения на английски език, което прави учебника широко приложим в чужбина;
- аудио-визуалният характер на представените материали, което повишава мотивацията на обучаемия и ефективността на обучителния процес;
- прецизно съставени езикови упражнения, съобразени с нивото на владееене на езика.

В този смисъл видео учебникът „One to one with Bulgarian” има място като основно учебно пособие за популяризиране на езика ни зад граница, както и за оптимизиране на обучението на чужденци в България.

Светозара Халачева отбелязва сериозни постижения не само в научната си дейност, но и в преподавателската си работа. Нейните лекции по

съвременен български език в ДЕО се отличават с иновативност, актуалност и задълбоченост. Особено достойнство на курса, който води, е използване на методи от контрастивната и съпоставителната лингвистика, както и постоянното разнообразяване на учебния процес с електронни учебни материали.

Светозара Халачева е председател на Изпитния борд на АЛТЕ в ДЕО, член на редколегията на „Годишник на ДЕО”.

Активна е и дейността ѝ в научни проекти и обучения:

- експерт в проект на СУ „Електронно обучение на чуждестранни студенти по български език, математика, биология и физика”- 2009г.
- учител в Интензивен езиков курс по секторна програма „Еразъм”- 2012
- ръководител на проект „Електронни ресурси за обучение и тестване на знанията по български език като чужд за общи и академични цели”- ОП РЧР- 2012-2014г.
- ключов експерт №1 в проект „Организиране и провеждане на специализирана квалификация в институции, предлагащи международно признат сертификат, насочена към повишаване на знанията, уменията и компетентностите по английски език на педагогически специалисти с цел достигане на ниво в съответствие с Общата европейска езикова рамка (ОЕЕР) и логистично осигуряване на обучаваните”- ОП РЧР- 2014г.
- ръководител на обучение на тема „Обучението по български език като чужд” по Национална програма „Квалификация”- за учители от български неделни училища в чужбина – 2017г.
- ръководител на колектив за създаване на електронни учебни материали по български език (нива А1 и А2) за българските училища в чужбина- 2018г.

Въз основа на всичко изложено по-горе мога категорично да заявя, че Светозара Халачева като единствен кандидат в конкурса за професор по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по.... (Методика на обучението по чужд език- български) към катедра „Български език и специализирано обучение на чужденци” в ДЕО-СУ „Св. Климент Охридски“, отговаря на всички необходими изисквания за заемане на тази академична длъжност и убедено препоръчвам избирането на доц. д-р Светозара Халачева за академичната длъжност „професор”.

20.07.2018 г.

проф. д-р Божидар Ангелов

